

УКРАЇНОМОВНІ ТА РОСІЙСЬКОМОВНІ ПЕРЕКЛАДИ Р. БРЕДБЕРІ У КОНТЕКСТІ СПЕЦИФІКИ ФАНТАСТИЧНОГО ТЕКСТУ

Ломоносов М.

(Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя)

Науковий керівник – канд. філософ. наук, доцент Корнєєва Л. Л.

На протязі багатьох століть актуальним у перекладацькій практиці залишається питання художнього перекладу, що має свої особливості та специфіку. Передати читачеві не тільки зміст закладений автором та відголосок соціального середовища, але й художню ауру тексту – не легке завдання. Методологія художнього перекладу пережила чимало змін і сьогодні не втрачає інтересу науковців. Теорія та методика художнього перекладу були чітко прописані ще радянськими мовознавцями Л. С. Бархударовим, В. Н. Комісаровим, Т. Р. Левицькою та іншими. На сучасному етапі проблемам художнього перекладу свої праці присвячують Р. Зорівчак, М. Іваницька, О. Г. Павленко, Ю. Є. Черніцина, М. Г. Шемуда та ін.

Однією із ключових проблем у перекладацькій праці є фактор жанру, особливо такого специфічного, як наукова фантастика. Чи не найвідомішим представником цього жанру останні півстоліття був Рей Бредбері. Твори цього письменника перекладала ціла плеяда російських та українських перекладачів вже 60-80-х рр. А всесоюзним тиражам Бредбері могли позаздрити майже всі тогочасні американські письменники. Інтерес до творчості відомого фантаста зберігається і у наші дні, що спонукає й подальшу працю як нових перекладачів, так і дослідників самого перекладацького процесу та його результату у радянських та пострадянських Україні та Росії.

Відомі радянські перекладачі В. Т. Бабенко, Н. Галь, Р. Є. Облонська, Т. Шинкар та інші допомогли прозі Бредбері предстати світу російською мовою. Перші переклади Бредбері на російську мову з'явилися ще у 1956 році. Це були новели, що друкувалися у літературних журналах. Пізніше світ побачили й окремі збірки оповідань автора. Українських читачів з творчістю фантаста познайомили, так звані перекладачі-шістдесятники Є. Крижевич, В. Митрофанов, О. Терех та інші. У видавництві «Молодь», однією з перших у Союзі вийшла окремою книгою «Марсіанська хроніка» (1963) (у пізніших редакціях «Марсіанські хроніки») [1, 177].

Ю. Є. Черніцина на прикладі творів Р. Бредбері виокремлює труднощі, з якими перекладач стикається під час перекладу науково-фантастичного тексту, [2, 295]. У доробках письменників саме фантастичного жанру перекладачі виділяють так звані «квазітерміни» та «квазіреалії», себто вигадані, не існуючі речі, майстерно поєднані з реальним життям [2, 296]. У Бредбері їх справді багато. Приміром у

романі «451° за Фаренгейтом» присутні авторські терміни *оси-втулки*, *телевізійна вітальня*, *електронні бджоли*. Не звичні для вуха середньостатистичного читача словосполучення українські та російські перекладачі перекладали перетворюючи їх на кальки, міняючи місцями слова і розділяючи оригінальні «квазітерміни» на дві окремі словесні одиниці (*металеві щелепи*) для ширшого охоплення смислового кола Бредбері [3, 194]. Порівняння українського та російського варіантів перекладу дає зрозуміти, що проблеми обох груп спеціалістів були тотожними.

Суперечність перекладу таких мовних одиниць, звісно, одна з перепон, але разом з тим і яскрава деталь, що може збагатити мову, якою відбувається перекладання. Вибір, що завжди стоїть перед перекладачем – знайти простий синонім чи віднайти спосіб передати авторську родзинку. Впливає на процес перекладу й культурно-освітній рівень читача, задля комфорту якого з творів Бредбері часто прибиралися важкозрозумілі квазіреалії.

Отже, незважаючи на труднощі перекладу художнього фантастичного тексту, українські та російські перекладачі на прикладі творів Р. Бредбері показали можливість відтворення їх квазіреалій без руйнування контексту на українській та російській мовах.

1. Павленко О. Г. Художній переклад як складова літературного шістдесятництва / О. Г. Павленко // Науковий вісник МДУ ім. В. Сухомлинського. Сер. : Філологічні науки. – 2013. – Вип. 4.11. – С. 173–178.
2. Черниціна Ю. Е. Квазіреалії як лексический елемент науко-фантастического текста на примере перевода рассказа «Февраль 1999: Илла» Рэя Брэдбери на русский язык / Ю. Е. Черниціна // Вестник МГОУ «Лингвистика». – 2007. - №1. – С. 294–299.
3. Черниціна Ю. Е. Особенности перевода лексических элементов научно-фантастического текста на примере романа Рэя Брэдбери «451° по Фаренгейту» / Ю. Е. Черниціна // Филология и проблемы преподавания иностранных языков. – 2006. – №2. – С. 192–200.

Ломоносов, М. Україномовні та російськомовні переклади Р. Бредбері у контексті специфіки фантастичного тексту [Текст] / М. Ломоносов ; наук. кер. Л.Л. Корнеєва // Перекладацькі інновації : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 12-13 березня 2015 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. - Суми : СумДУ, 2015. - С. 77-78.